

YAZILIM TASARIMI VE PROGRAMLAMA

YAZILIMDA KULLANILAN BİLEŞENLER - 2

 DÖNGÜ YAPILARI

 KARAR YAPILARI

Hatırlayalım & Tartışalım

? SORU

Bir problemi çözerken işlemleri gelişigüzel mi, yoksa belirli bir sıraya göre mi yapıyorsunuz?

🗨️ TARTIŞMA

Bir işi düzenli ve hatasız yapabilmek için adımların açık ve net olması neden gereklidir?

KARŞILAŞTIRMA

✗ Gelişigüzel

1. Kontrol et
2. Sonucu yaz
3. Planla
4. Malzeme al
5. Başla

✓ Düzenli Adımlar

- 1 Problemi anla ▶
- 2 Planla ▶
- 3 Malzeme hazırla ▶
- 4 Uygula ▶
- 5 Kontrol et ▶

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Hayatın İçinden Döngüler

? SORU

Her sabah yüzünü yıkaman,
diş fırçalaman bir **döngü** müdür?

ÖRNEKLER

- Mevsimlerin sırasıyla gelmesi
- Tohumdan meyveye yaşam serüveni

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Düşünelim

SORU

Bir spor karşılaşmasında skor arttıkça sonucun ekrana yazılması **tekrarlayan bir işlem** midir?

Her gol / sayı → ekran güncellenir → tekrar bekle → yeni gol... Bu bir **döngüdür!**

MAÇ SKORU

● CANLI

A Takımı

2

B Takımı

2

67:00

DÖNGÜ KAYDI — Her Gol = Ekran Güncellenir

- 1 A Takımı gol attı → 1 - 0
- 2 B Takımı gol attı → 1 - 1
- 3 A Takımı gol attı → 2 - 1
- 4 B Takımı gol attı → 2 - 2

Evet! Her gol tekrar eden aynı işlemi çalıştırır → Bu bir DÖNGÜDÜR

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

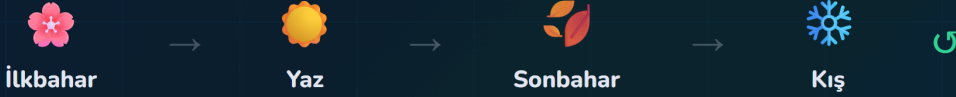

@ssinanakdemir

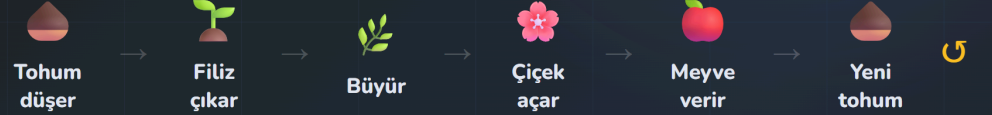
Döngü Nedir?

 Döngü, bir işin belli bir düzen içerisinde tekrar tekrar yapılmasıdır.

MEVSİM DÖNGÜSÜ

BİTKİ YAŞAM DÖNGÜSÜ

Tohum → filiz → büyüme → çiçek → meyve → yeni tohum...
ve **döngü yeniden başlar!**

Çevrenizi gözlemleyerek bu gibi pek çok döngüyü fark edebilirsiniz. Sizin de çevrenizde gözlemlediğiniz döngüler var mı?

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Programlama ve Döngü

Döngü; **başlangıç ve bitiş arasında** aynı işlemlerin tekrarlanmasıdır. Bilgisayar programlarında da bazı işlemlerin tekrarlanması gerekebilir.

Tramvay Döngüsü

Belli saat aralığında her dakikada bir aynı duraktan geçer.

1 Tramvay durağa gelir →

2 Yolcular iner / biner →

3 1 dakika bekler →

4 Hareket eder →

Her dakika tekrar eder

Termostat Döngüsü

Sıcaklık belirli dereceye ulaşana kadar kombiyi çalıştırır.

1 Sıcaklığı ölç →

2 Hedef dereceye ulaştı mı? →

3 Hayır → Kombiyi çalıştır →

4 Evet → Kombiyi durdur →

Hedef dereceye ulaşana kadar tekrar

Bu tür işlemlerde bilgisayar programı içerisinde **döngü komutları** kullanılır.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Döngü Kullanımının Amacı

Aynı komutları **tekrar tekrar yazmanıza gerek kalmaz.**

Programınızın kodları **daha kısa ve anlaşılır** hale gelir.

Bilgisayara bir işlemi **kaç kez veya ne zamana kadar** tekrar edeceğini belirtebilirsiniz.

Komutlarındaki **hatayı bulmak ve düzeltmek** kolaylaşır.

Döngüler; tekrarlayan işlemlerin **verimli çalışmasını**, kodun **anlaşılabilir ve yönetilebilir** hale gelmesini sağlar.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Döngü Yapıları

Döngüler, kod bloklarının **belirli bir sayıya ulaşana** veya **bir koşul sağlanana kadar** tekrar tekrar çalışması temeline dayanır.

1 Sayıya Bağlı Döngü

- Tekrar sayısı **bellidir**
- Koşul **sayıya** bakar

ÖRNEK

Bir turnuvada puan sıralamasına göre **ilk 10'a giren öğrencilerin** belirlenmesi sayıya bağlı döngüdür.

2 Koşula Bağlı Döngü

- Tekrar sayısı **belli değildir**
- Bir **duruma bağlıdır** , koşul duruma bakar

ÖRNEK

Oda sıcaklığı **21°C olana kadar** kombinin çalışması ve hedef sıcaklığa ulaşınca durması koşula bağlı döngüdür.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Koşula Bağlı Döngüler

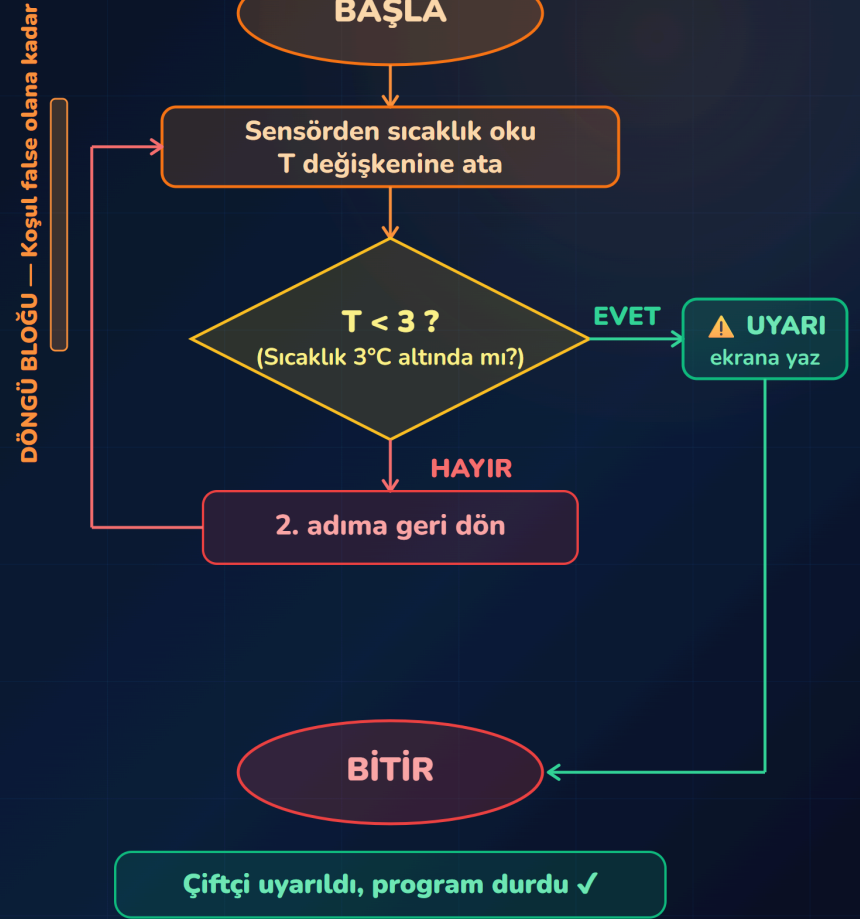
Koşul **TRUE (Doğru)** olduğu sürece döngü çalışır.
Koşul **FALSE (Yanlış)** olduğunda döngü **sonlanır**.
Tekrarın ne zaman biteceği **önceden bilinmez**.

✓ **TRUE** → Döngü devam eder

✗ **FALSE** → Döngü biter

ÖRNEK: SERA SICAKLIK KONTROLÜ

- 1 Program **başlar**
- 2 Sensörden sıcaklık okunur → **T** değişkenine atanır
- 3 **T < 3** mü? — **EVET** → Ekran "UYARI" yazılır → 5. adıma git
- 4 **HAYIR** → Koşul sağlanmadı, **2. adıma geri dön**
- 5 Program **sona erer**

Sonsuz Döngü

Durdurma koşulu **olmaz** veya **yanlış yazılırsa** döngü **hiç bitmez.**

Bu tür hatalı yapılara **sonsuz döngü** denir ve bir **programlama hatasıdır.**

Koşul hiçbir zaman FALSE olmaz → Program sonsuza kadar çalışır → Bilgisayar takılır!

ÖRNEKLER

Çocuk & Anne Yaşı

"Çocuğun yaşı annesinin yaşından büyük olana kadar tekrarlar" → Bu koşul **asla gerçekleşmez!**

Trafik Işığı

Işığın **yeşile dönmesi için komut yazılmazsa** araçlar asla hareket edemez → Sistem **döngüde kalır!**

TEKRAR TEKRAR TEKRAR...

Programlama Hatası!

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

• ETKİNLİK

Düşün & Tartış

 Görev: **1'den başlayarak** rakamları **birer artırarak** 50'ye kadar sıralayan programın akış şemasını hazırlayın. Döngü kullanan ve kullanmayan iki farklı çözüm yolu deneyin.

1 **Döngüsüz** çözdüğünüzde kaç adım gerekti? Bu yolun **zorluğu** ne oldu?

2 **Döngü kullanınca** kaç adıma indi? Bu yolun **avantajı** neydi?

3 50 yerine **1.000 veya 1.000.000** olsaydı hangi yolu tercih ederdiniz? **Neden?**

 Fikirlerinizi **paylaşın** — hangisi daha verimli, neden?

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

POS & PIN

Akış Şeması

Bir POS cihazında **3 kez** PIN kodu girilmesine izin veren, **3. hatalı girişte** ekrana "**PIN Bloke**" yazan programın komutlarını akış şemasındaki **boş kutulara** yerleştiriniz.

KOMUTLAR — Doğru Yere Yerleştir

🔒 PIN Bloke

Sayaç = Sayaç + 1

✅ İşlem Onaylandı

Sayaç = 3 mi?

● BAŞLA

PIN Doğru mu?

Sayaç = 0

PIN Gir

● BİTİR

● BİTİR

Tekrar Dene

İpucu: **Şekillere** dikkat et — her komut farklı bir şekle gider!

AKIŞ ŞEMASI — BOŞLUKLARI DOLDURUN

• ETKİNLİK

Su Deposu Akış Şeması

Bir su deposunun seviyesi **dolana kadar** her **10 saniyede bir** ölçüm yapan sistemde,
su seviyesi **100 cm'ye ulaştığında** vanalar kapanmalıdır.
Bu sisteme ait akış şemasını çiziniz.

1 Bu sistem **hangi tür döngüye** örnektir?
Neden?

2 Döngünün **başlangıç ve bitiş** koşulu ne olmalıdır?

@ssinanakdemir

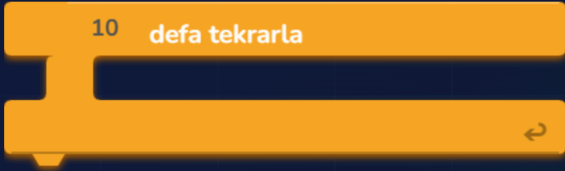
www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

mBlock — Döngü Blokları

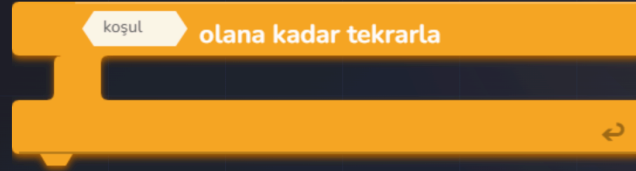
12 34 SAYIYA BAĞLI DÖNGÜ

İçindeki komutları **belirtilen sayı kadar** tekrar çalıştırır.
Kutucuktaki sayıyı değiştirerek tekrar sayısını ayarlayabilirsiniz.

🏆 Örnek: 10 öğrenciyi listele → **10 defa tekrarla**

24 KOŞULA BAĞLI DÖNGÜ

Koşul **gerçekleşene kadar** içindeki komutları tekrar çalıştırır.
Koşul sağlandığı anda döngü durur.

🌡️ → Örnek: Sıcaklık 100°C olana kadar ısıt **olana kadar tekrarla**

YAZILIM TASARIMI VE PROGRAMLAMA

KARAR YAPILARI

 Eğer / Değilse

 Koşul & Sonuç

 @ssinanakdemir

 www.sinanakdemir.com.tr

 @ssinanakdemir

Hatırlayalım

Bir yazılım hazırlanırken programın karşılaşılabileceği **her durum önceden düşünülür** ve programa eklenir. Çünkü bilgisayarlar insanlar gibi **düşünemez, sezemez** ya da aklına gelince karar veremez.

Onlar sadece kendilerine **öğretilen kurallara** göre çalışır. Yazdığımız her blok aslında bilgisayara verdiğimiz bir **kuraldır**. Eğer bir durum için kural yazılmamışsa, bilgisayar o durumda **ne yapacağını bilemez**.

ŞİMDİ DÜŞÜNELİM

Programda **eksik kurallar** olursa neler olur?

Fikirlerinizi arkadaşlarınızla paylaşın ve tartışın.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Karar Yapıları Nedir?

Karar yapıları, belirli bir **koşul ifadesine göre** bilgisayarın **farklı işlemler yapmasını** sağlar. Bir koşul ifadesi **doğru ya da yanlış** olabilir.

TRUE — DOĞRU

Koşulun Doğru Olması

Şartın sağlandığını gösterir.

Bilgisayar bu duruma ait komutu çalıştırır.

FALSE — YANLIŞ

Koşulun Yanlış Olması

Şartın sağlanmadığını gösterir.

Bilgisayar farklı bir yolu izler ya da durur.

Karar yapıları sayesinde program

her duruma uygun

farklı tepkiler verebilir — tıpkı insanların günlük kararları gibi.

@ssinanakdemir

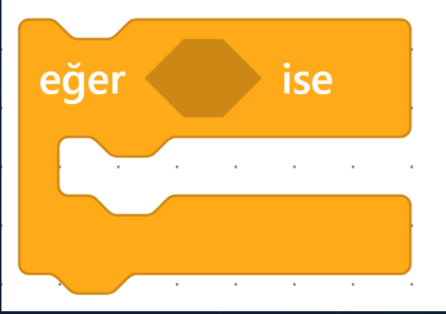
www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Karar Yapısı Kod Blokları

1 Eğer İse Bloğu

Verilen **koşul sağlanıyorsa** "eğer" bloğu içindeki kodlar çalışır.

Koşul sağlanmıyorsa bu blok **atlanarak** diğer işlemler devam eder.

2 Eğer İse Değilse Bloğu

Koşul **sağlanıyorsa** "eğer" bloğundaki kodlar;
koşul **sağlanmıyorsa** "değilse" bloğundaki kodlar çalışır.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

Karar Yapısı — Örnek Uygulamalar

Sınav Notu Kontrolü

Eğer **Not > 50** ise

"Tebrikler, Geçtiniz!" de

Değilse

"Maalesef, Kaldınız." de

Bu yapıda şart sağlanırsa (50'den büyükse) ilk bölüm, sağlanmazsa ikinci bölüm çalışır.

Engelden Kaçan Robot

Eğer **Mesafe < 15** ise

Geri Git ve Dur

Sadece Eğer: Robot sadece önünde bir engel gördüğünde tepki verir. Engel yoksa yoluna devam eder.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir

mBlock ile Uygulama Zamanı

1 Eğer klavyeden "Boşluk" tuşuna basılıyorsa panda "Miyav" sesini çıkarsın, basılmıyorsa sessiz kalsın.

2 Eğer panda fare imlecine değiyorsa boyutunu %150 yap, değmiyorsa normal boyutuna (%100) döndür.

3 Defa tekrarla döngüsünü kullanarak pandaya bir Kare çizdirin. (4 defa tekrarla: Git ve Dön).

4 Sürekli tekrarla döngüsü ile pandanın sahnede sürekli sağa-sola gitmesini ve kenara gelince sekmesini sağlayın.

SON

Haftaya: Blok Tabanlı Ortamda Yazılım Geliştirme ve mBlock programını detaylıca göreceğiz.

@ssinanakdemir

www.sinanakdemir.com.tr

@ssinanakdemir